

PROJE SAHİBİ:

Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu

PROJE ORTAĞI:

CERCI BRAGA - CENTRO 21

Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde
Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi

2017-1-TR01-KA101-040964

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ÖNSÖZ

Eğitimin en önemli unsuru eğitim gören bireylerin gerek akademik olarak yetiştirilmesi olarak görünmüş olsa da hayatın her noktasında yer alan paydaşlarında katılımları ile birlikte bireye formal yön veren okullarımızın ideali hayat içerisinde gerek duyulan becerileri de edindirmektedir. Bu amaçla eğitim kurumları tüm hedeflerini süreç açısından belirleyerek arzu edilen seviyede davranış kazandırmak için gayret sarf etmektedir. Özel eğitimin önemli bir kazanımı olan Sosyal Beceri Eğitimi konuları ise özel öğrencilerimizin hayat boyu beceri anlamında kazanımlarını pratikte göstereceği ana konuları oluşturmaktadır. Bu bağlamda Avrupa Birliği Bakanlığımızın destekleri ile hazırladığımız projelerimizle ERASMUS+ kapsamında yapmış olduğumuz proje çalışmasının ana temasını özel eğitimin önemli unsuru olan Sosyal Beceri Eğitimi oluşturmaktadır.

Okulumuz için belirlemiş olduğumuz stratejik hedeflere emin adımlarla ve paydaşlarımızın da desteklerini alarak, hem yerel hem de uluslararası alanda yapmış olduğumuz projelerle ve uzman eğitim kadrosu ile ulaşmaktayız. Belirleyicilik özelliğimizin ana karakterlerini oluşturan temalar; örnek çalışmalar, uygulamada yenilik ve deneyimlerin ulusal paydaşlara ulaştırılması ve kapsayıcılıktır. Hedeflerini eğitim ve istihdam alanında proje üretmek ve yapmış olduğu projelerle iyi örnekler arasına girebilmek olarak belirleyen okulumuz ve çalışma ekibimiz hedeflerine kararlılıkla ilerlemektedir.

ERASMUS + Kapsamında yürütmüş olduğumuz "Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi " Projesi ile öğrencilerimizin eğitiminde Sosyal Beceri Öğretiminin etkinlik temelli bir eğitim ile kalıcılığını sağlamak adına yapılan eğitimlerin diğer ülkelerde uygulanma biçimlerini öğrenmek ve uygulamaları yerinde görmek amacı ile okulumuzdan 10 öğretmenimiz İtalya ve Portekiz'e ulus ötesi hareketlilik yapmışlardır. Yapılan proje ile okulumuzda hali hazırda yapılan uygulamalar ve proje ile görülen örnek çalışmalar okulumuzda bulunan diğer öğretmenlerimiz ile paylaşılmış ve uygulama çalışmaları başlatılmıştır.

Bu bağlamda içeriğini titiz bir çalışmanın ürünü olarak sunduğumuz bu kitap ile projemizi tanıttığımız bültenimizi hizmetinize sunmaktayız. Projenin yürütülmesi süresince maddi kaynağı sağlayan Türkiye Ulusal Ajansı, Proje çalışmalarımızı her zaman destekleyen ve bizlere yeni ufuklar açan Çorum İl Millî Eğitim Müdürümüz Sayın Seyit Ali BÜYÜK Beye, Çorum OKA Temsilcisi Özden Özgür YALÇIN Beye ve özellikle projelerimizin başarı ile yürütülmesinde tüm aşamaları takip eden Hasan BAYRAM Bey ve Galip Devrim ÇAĞLAYAN Beye ve mesai arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Selami BOLAT
OKUL MÜDÜRÜ

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERİN EĞİTİMİNDE ETKİNLİK TEMELLİ SOSYAL BECERİ ÖĞRETİMİ

Projemiz; Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu sahipliğinde, Portekiz ve İtalya'nın alıcı ortaklığında, 2 akışlı ve birer hafta süreli, Zihinsel engelli bireylerde etkinlik temelli öğretim modelinin sosyal beceri öğretimi üzerine etkisinin incelenmesi ve uyarlamaların gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Hareketlilik faaliyetleri, okulumuzda görev yapan Özel Eğitim Öğretmenleri, meslek öğretmenleri ve branş öğretmenleri olmak üzere 12 katılımcıdan oluşmaktadır.

Zihinsel engelli bireyler için eğitimin temel amacı, bu bireyleri toplumsal yaşama hazırlamak, bağımsız ya da en az bağımlı bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan becerileri onlara kazandırmaktır. Bağımsız yaşayabilmeleri de akademik ve iş becerilerinin yanı sıra büyük ölçüde sosyal becerilere sahip olmalarına bağlıdır.

Sosyal becerileri öğretmek amacıyla çeşitli yaklaşımlara dayalı olarak sosyal beceri eğitim programları düzenlenmekte ve çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Doğal öğretim yöntemleri içinde yer alan etkinlik temelli öğretim modeli veya gömülü öğretim modeli ile her ders içinde gerçekleştirilmesi hedeflenen kazanımlar sosyal, duyuşsal, bilişsel ve dil gelişimi amaçlarını kapsayacak şekilde etkinlikler ile verilmektedir. Bu etkinlikler oyun kurgulama, dramatisasyon, sosyal öykü, video sunumu gibi çeşitli şekillerde kurgulanabilmektedir. Bu yöntemde öğretmen günlük sınıf rutini içine yerleştirebildiği etkinliklerle ortak amaç olarak belirlenen sosyal becerileri ders konuları ile bağlantılı bir şekilde her dersin amaçlarına uygun bir şekilde planlayabilmektedir. Bu sayede bütün dersler arasında bağlantı kurulabilmekte ve eklektik bir yaklaşımla dersin amacıyla birlikte sosyal beceri öğretimi de gerçekleştirilmektedir.

Bu gerekçelerden yola çıkarak zihinsel engelli bireylere etkinlik temelli öğretim yaklaşımına dayalı sosyal beceri öğretiminin özel eğitim alanında çalışan öğretmenlere sosyal beceri öğretiminin nasıl yapılacağı konusunda bilgi verici ve tecrübe kazandırıcı nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Projemizin genel amacı: Zihinsel engelli bireylerde etkinlik temelli öğretim modelinin sosyal beceri öğretimi üzerindeki etkisinin incelenmesi ve uyarlamaların gerçekleştirilmesidir.

Özel Amaçlar:

- 1.Sosyal becerileri belirlemede ve öğretim sonu değerlendirmede kullanılan formal ve informal değerlendirme tekniklerini incelemek,
- 2.Sosyal beceri öğretiminde Etkinlik temelli öğretim modeli uygulamalarının incelemek,
- 3.Etkinlik temelli öğretim modeline uygun ders planlarını incelemek,
- 4.Etkinlik temelli Sosyal beceri öğretim modeline uygun ders bazında hazırlanan sosyal beceri öğretimini içeren etkinlikleri incelemek ve gerekli uyarlamaları yapmak,
- 5.Uygulanan etkinliklerde farklı dersler arasında geçiş genliğinin nasıl planlandığını incelemek ve gerekli uyarlamaları yapmak,
6. Sosyal beceri öğretiminde kazandırılması planlanan amaçlar doğrultusunda tüm öğretmenler arasında ortak bir çalışma alanı oluşturmak,
7. Etkinlik temelli Sosyal beceri öğretim ortamlarını ve kullanılan eğitim materyallerini incelemektir.

Gerçekleştirdiğimiz proje faaliyetleri ile;

- Kültürel etkileşim sayesinde katılımcıların AB ülkelerine uyum sağlama seviyelerinin artırılmasına ve Avrupalılık bilincinin gelişmesine katkı sağlandı,
- Farklı bir ülkede yaşama deneyimi kazanıldı
 - Proje hazırlama, uygulama ve raporlama kültürünün gelişmesi, konularında katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sağlandı.
 - Öğretimsel başarısızlıklara neden olan sosyal uyum problemleri ile baş etmek için planlamalar yapıldı
 - Öğrencilerde görülen problem davranışlar, akran zorbalığı, okul içi şiddet eğilimleri, okul devamsızlığı, okulu bırakma gibi olumsuz durumlarla mücadele etmek için sosyal beceri öğretim modeli çalışmalarına başlandı.
 - Kazanımlar "Proje Raporu" haline getirildi, bu sayede yaygınlaştırma faaliyeti olarak benzer türde eğitim veren kurum ve kuruluşların çalışmalarına destek olundu
 - Ulusal fonlar (Kalkınma Ajansları ve diğer) ile yabancı fon kaynaklarını kullanarak proje kazanımlarını, başka projelere dönüştürüldü.
 - Proje yaygınlaştırma faaliyetleri ile benzer türde eğitim veren kurumlara etkinlik temelli sosyal beceri öğretimi ve uygulamaları tanıtıldı.

CENTRO 21

Centro 21 gönüllü derneklerinin operasyon kolu olarak Riccione'de, zihinsel engelli çocukları düzenli olarak takip eden bazı üyeler ve eğitimciler fikrinden doğdu. Dolayısıyla Centro 21, kişiyi işlerinin merkezine yerleştiren ve herkesin kendi içinde sahip olduğu güzelliği arttırmayı ve arttırmayı hedefleyen bir eğitimciler gerçeğidir. Çocukların ve gençlerin gerçeğin keşfine eşlik ettiği ve eğitim yolculuklarında yetişkinlere yardım ve destek verilen bir yer. Etkileyici, rekreasyonel ve spor aktiviteleri, herkes için eğitici bir zorluk haline gelen günlük yaşamda birlikte büyümek için bir fırsattır.

Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu sahipliğinde 'Zihinsel Engelli Bireylerde Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi' adlı Erasmus+ Personel Hareketliliği kapsamında 29 Nisan- 4 Mayıs 2019 tarihleri arasında okulumuzdan 6 öğretmenimiz İtalya Centro 21' de işbaşı gözlem faaliyetine katılmışlardır.

CERCI BRAGA

2011 yılında kurulmuş olan Cerci Braga Portekiz Braga şehrinde Zihinsel Engelli ve Down Sendromlu bireylere eğitim veren bir vakıf kuruluşudur.

Engellilere yönelik sosyal uyum, mesleki çalışmalar ve günlük yaşam becerileri kazandırma çalışmaları kapsamında;

- Zihinsel engelli ve dezavantajlı bireylerin yaşam kalitesini iyileştirme
 - Toplumu ve aileleri bilinçlendirme
 - Ailelere sosyal destek hizmetleri sunma
 - Engellilik araştırmasını / eylemini teşvik eden kamu ve özel kuruluşlarla işbirliği yapma
 - Farklı destek alanlarında (mesleki, eğitim, barınma ve bakım) müdahaleye uygun yapılar ve ekipman yaratma
 - Zihinsel engelli ve çok dereceli yeterliliğe sahip kişinin bütüncül gelişimine uygun boş zaman etkinlikleri, eğitim, öğretim, rehabilitasyon ve mesleki entegrasyonun teşvik etme
- Amaçlarına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Cerci Braga engelli ve engelli bireylere hizmet sunma alanlarında çeşitli Ab ve Erasmus+ projelerinde katılımcı ve ev sahibi ortak olarak yer almıştır.

Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu sahipliğinde 'Zihinsel Engelli Bireylerde Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi' adlı Erasmus+ Personel Hareketliliği kapsamında 10-15 Eylül 2019 tarihleri arasında okulumuzdan 6 öğretmenimiz Portekiz Cerci Braga'da işbaşı gözlem faaliyetine katılmışlardır.

ÖĞRETMEN GÖZÜYLE PROJEMİZ

CENTRO 21 NEDEN KURULMUŞTUR?

Engelli bireylerin temel sorunlarının(sosyalleşme-iletişim -mesleki becerileri kazandırabilme-istihdam-cinsellik...) çözüm bulması amacı güdülmekle birlikte temelinde her anne babanın biz öldükten sonra çocuğumuz ne yapabilir? Sorusunun cevabını bulmak amacı ile Down Sendromlu kızının sonraki yaşantılarından kaygı duyan bir annenin biraz dışardan aldığı destek biraz kendi imkânları ile kurmuş olduğu bir kurum Centro 21.

CENTRO 21'İN KURUMSAL ÖZELLİĞİ

Kurum gezisinde verilen bilgilere göre 20 tanesi Down Sendromlu, hafif mental düzeyde ve az sayıda otizmli olan yaşları 18 ile 40 arasında değişen 40 kadar engelli bireyin sosyal,kültürel,akademik ve mesleki beceriler ile ilgili eğitim aldıkları ,her şeyden önemlisi yaşamın bir parçası olarak normal gelişim gösteren bireyler kadar hayata tutundukları, bu bireylerle entegrelerinin sağlanmasına aracı olmuş bir kurum olma özelliği göstermektedir.

CENTRO 21'İN FİZİKİ YAPISI

Sosyal kültürel faaliyetlerin yapıldığı, yaş seviyelerine göre beceri ve mesleki beceri eğitimlerin kazandırıldığı çalışma alanlarının ve mutfağın olduğu giriş katı ile eğitim gözetiminde kendi malzemelerini getirerek bir hafta süre ile kaldıkları ve her işlerini kendilerinin yaptığı kurumun üst katında iki kişilik odaların, tuvalet ve banyoların olduğu fiziki bir yapıya sahiptir.

CENTRO 21 BU ÇOCUKLARA NE KATIYOR?

Çocukların genel olarak gelişimlerini ele aldığımızda bilişsel, sosyal, cinsel, psiko-motor ve dil gelişimlerinin bir bütün olduğu ve bu gelişim alanlarından birinde ya da bir kaçında eksiklik ya da gerilik gözlenmesi çocuğun yaşam kalitesini düşürdüğü bilinmektedir. Toplumsal kabulün en önemli basamağı sosyal becerilerde toplum normlarına, yaş, cinsiyet özelliklerine uygun davranışlar sergileyebilmektir. Normal gelişim gösteren çocuklar bunları başarı ile gerçekleştirirken engelli bireyler bu becerilerin öğretilmesine, bu alanlarda yönlendirmeye ve gerçek yaşam ortamlarında bu öğrendikleri bilgi ve becerileri gösterebilmeleri için desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu becerileri sosyal beceri öğretim yöntemi kullanarak öğretmek kadar sosyal becerileri müzik, resim, sahne sanatları ve sportif faaliyetler yoluyla öğretmek bu etkinlikleri kullanmak olası ve çocuklar üzerinde etkili bir yöntemdir. Sosyal kültürel faaliyetler kişilerin gelişimlerine katkı sağlamakta, sosyalleşmelerine, kendilerini ifade etme becerilerinin gerçekleştirilmesinde bir kanal olmakta, toplumun üreten parçası olarak meslek alanlarında yer almalarına fırsat sunmaktadır. Sosyal faaliyetler kişinin kendi gelişimini sağlaması ile birlikte, ekip ile işbirliği içinde olma, sorumluluk sahibi olma, paylaşma davranışını kazanma, iletişim becerilerinin gelişmesi gibi pek çok alanda gelişime katkı sağlamaktadır. Centro 21 de bu süreci sanatsal, sportif faaliyetlere yer vererek, akademik becerilerde öğrencilerini destekleyerek, mesleki beceriler kazandırarak, sorumluluk kazandırma, güven duygusunun gelişimi, en önemlisi kendi başarılarına yaşayabilme becerilerini kazandırabilmek için aracı olmaktadır. Engelli bireylerin bütün gereksinimlerini karşılayabilecek düzenlemeleri sağlayan, yaşam becerilerinde kaliteli ve gereksinimlerine karşılık gelecek şekilde beceriler kazandırmayı hedeflemiş bir kurum olma özelliği göstermektedir. Asıl hedef ise sınırları çizilmiş ortamlardan gerçek yaşam alanlarına girmelerini sağlamaktır. Gelişimin bir parçası olarak yaşanan duygusal sıkıntıları aşmak, yetişkin olmak, yetişkin olarak ne yapabilirizi ortaya çıkarmak, sorumluluk kazanmak, kendini korumak ve cinsel gereksinimleri karşılayabilmek, yaşanan duygusal durumlarla baş edebilmek amacı ile kuruma gelen psikologtan görüşmelerle destek alınmaktadır. Bu destek ile birlikte Sosyal Becerilerin kazandırılması, yaşamın bir parçası olabilmeleri amacı ile kişiye ilgi, yetenek ve isteklerine göre çeşitli fırsatların sunulması bu engelli bireylerin müzikle, dansla, tiyatroyla, drama ya da atölyelerde yaptıkları ürünler ile kendilerini farklı sosyal ortamlarda göstermelerine imkân sunmaktadır. Buda engelli bireylerin toplumun bir parçası olarak kendilerine bir yer edinme imkânı sağlamakta ailelerin temel kaygılarını en aza indirerek hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak çalışmalara yer verilmektedir.

MESLEKİ VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİME KATKISI

Mesleki anlamda bir birey olarak engelleri aşmış yetişkinlerle karşılaşmak, onları yaşamlarının her noktasına dâhil etmiş bir toplum yapısını görmek, ülkemiz adına eksik olduğumuz toplumsal kabulün sağlanması, mesleki yerleştirmelerin istenilen seviyelere gelmesini sağlamak için daha çok imkân geliştirme isteğinin artması açısından isteklendirme yaratmıştır. Ülkemizde eksik olan konulardan biride cinsel eğitimidir.

Ülke koşulları ve toplumsal yapımızın getirdiği bazı tabulardan dolayı geri planda tutulmuş bir alan olmakla birlikte maalesef ülkemizde birçok engelli öğrencimiz bu durumla başetmede yetersiz kalmış ailelerden yeterince destek alamamış bu durum engelli bireyde farklı davranış durumlarının ortaya çıkmasına neden olarak bireyin kabul sürecini zorlaştırmıştır. Kültürel hassasiyetlerimiz de göz önünde bulundurularak bu alanda engelli bireylere destek verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ziyaret edilen kurumda verilen danışmanlık hizmeti ile engelli bireyde bu durumla başa çıkabilme becerisinin kazandırıldığı verilen bilgiler arasındadır.

Farklı kültürleri, yaşam biçimlerini, ülkenin kültürel yapısını keşfetme, tarihini inceleyebilme ve fikir sahibi olmak adına farklı bir deneyim olduğunu söyleyebildiğim hareketlilik programında İtalya'nın sahip olduğu tarihi dokunun, benim sosyal ve kültürel gelişime katkısı çok büyük olmuştur. Bu anlamda farklı şehirlere gezi imkânlarının sağlanması açısından da verimli geçen bir hareketlilik programıdır. Kurumların işleyişinin bize aktarılması, ülkenin tanıtılması, proje ekibinin her türlü gereksinimlerini karşılayacak ve proje amacının gerçekleşmesine katkı sağlayacak düzenlemelerin yapılması da ev sahibi ekibin başarılı bir organizasyonunun sonucudur.

EZGİ ÖZKUBAT ÖZEL EĞİTİM SINIF ÖĞRETMENİ

Engellilerde etkinlik temelli sosyal beceri öğretimi İtalya'nın Rimini şehrinde 29 Nisan - 4 Mayıs 2018 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.

Rimini şehrinde Centro 21 adlı bir kuruluşun engellilerde ömür boyu öğrenme planı altında okul sonrası öğrencilerin kendi yaşamlarını sürdürme bilmeleri için çeşitli etkinlikler ile eğitim - öğretime devam ettiklerini gözlemlemiş bulunuyorum.

Centro 21 ilk gittiğimizde öğrenciler ile tanışmalarımız çok eğlenceli geçmiştir. Öğrenciler ve öğretmenler geniş bir daire oluşturduk, her öğrenci ve öğretmen müzik eşliğinde sırayla ortaya geçiyor kendine özgü hareketlerini yapıyor ve ismini söylüyor, diğer dairedaki arkadaşlarda aynı hareketleri yapıyor ve ortadaki kişinin adını söylüyor. Böylelikle öğrenciler hem isimlerini öğrenmiş hem dans etmiş hem de eğlenmiş oluyor.

Centro21'de gözlemlediğimiz diğer etkinlik ise öğrencilerin yaşam becerilerini sürdürme bilmeleri için geçerli olan yaparak, yaşayarak öğrenme. Öğrenciler ile hep birlikte markete gittik, alışveriş yaptık ve yemek yaptık ve yedik. Öğrenciler ile birlikte Centro 21'den çıkarken öğrenci grubundan bir lider seçilir. Lider gruptan, evden, arkadaşlarından kısacası her şeyden sorumludur. Kurumdan (evden) çıkarken kurumun kapılarının, pencerelerin kapalı olduğundan ve kurumun düzeninden emin olarak dışarı çıkarlar. Dışarı çıkarken ihtiyacı olanları alır. (Bu esnada Centro21'de bulunan öğretmen daha önce dışarı çıkarken grup liderinin anahtarı almayı unuttuğunu alışverişe gidip geldiklerini geldiklerinde anahtarın olmadığını ve öğrencilerin yedek anahtar gelene kadar dışarda beklenildiğini ama bu öğrenmeyi yaparken anahtar hatırlatmadığını ve kendisinde anahtar olduğu halde kapıyı açmadığını eğer anahtar evden çıkarken almayı unuturlarsa başarılarının geleceğini yaşayarak öğretmek istediğini söyledi.)

Centro 21'den öğrenciler ile çıkıp markete giderken yolda uyulması gereken kurallar hatırlatıldı. Bilerek kurallara uyulmadığında grup liderinin uymayan kişiyi uyardığı kuralların çok önemli olduğu vurgulandı. Markette alışveriş yaparken de kuralların çok önemli olduğu vurgulandı.

Centro 21'e döndüğümüzde mutfakta iş bölümü yapıldı. Mutfakta da kuralların olduğu ve herkesin kurallara uyması gerektiği vurgulandıktan sonra yemek yapıldı. Yanlış yapılan her bir davranışta grup lideri doğru olanı göstererek bizleri uyardı. Ör: plastik olan çöpleri kâğıt kutusuna atarken gördüğünde onun yerinin diğer çöp kutusu olduğu söylendi.

Centro 21'de bazen öğrencilerin kurumda kaldığı bütün düzeni öğrencilerin sağladığı ve burada öğrencilerin sosyal becerileri müzik, dans, drama gibi etkinliklerle geliştirildiği böylelikle yaşam boyu öğrenme sürecini gerçekleştirdiklerini gözlemlemiş olduk.

BİNNUR ÖZÖNDEL ÖZEL EĞİTİM SINIF ÖĞRETMENİ

Portekiz Braga şehrinde yer alan Cerci Braga kurumunda sosyal beceri öğretimi etkinliklerinin yanı sıra genel özel eğitim hizmetleri çalışmalarını da inceleme imkânı bulduk.

Cerci Braga'da sosyal beceri öğretimini genel eğitimin içine yaydıklarını ve sosyal beceri alanında eksikliği olan öğrencilerin eğitimler sırasında anında dönütler ile davranışlarının olumlu yönde pekiştirildiğini gözlemledik.

Bizleri sıcak karşılamaları, yaptıkları etkinlikleri göstermeleri hatta etkinliklere bizleri de dâhil etmeleri ile çalışma ortamlarını ve yapılan çalışmaları yakından gözleme ve deneyimleme imkânı bulduk.

SİBEL OKÇU ÖZEL EĞİTİM SINIF ÖĞRETMENİ

Portekiz Braga şehrinde faaliyet gösteren Cerci Braga kurumuna bağlı özel eğitim birimlerini ziyaret ederek sosyal beceri öğretimine yaklaşımlarını yerinde gördük ve farklı fikirler edindik. Bunun yanında özel eğitim hizmetlerini nasıl gerçekleştirdiklerini, öğrencilerin eğitime nasıl dâhil edildiklerini gözleme fırsatı bulduk.

Bizleri güler yüzle karşılayarak sosyal beceri öğretimi alanında yaptıkları çalışmaları ve etkinlikleri bizleri de dâhil ederek çalışmalarını inceleme imkânı sundular.

ALİ ŞAHAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ

KÜLTÜREL GEZİLER

ETKİNLİK TEMELLİ SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

Sosyalleşme süreci içerisinde insan yaşamının vazgeçilmez parçalarından biri de sosyal etkileşimdir. Bireylerin toplum içinde bağımsız olarak yaşayabilmeleri, çoğunlukla kurdukları kişilerarası ilişkilere bağlıdır. Bireylerin yaşam kalitesi sosyal becerilerindeki yeterlilikleri ile doğru orantılıdır ve yaşamını bu ilişkiler ağı içerisinde sürdüren insanın uyumunda ve mutlu olmasında sağlıklı sosyal etkileşimin göz ardı edilemeyecek bir önemi vardır. Bu yüzden sosyal etkileşim ve sahip olunan sosyal becerilerin bireylerin yaşamında oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Tüm yaşamımız boyunca, diğer bireylerle birlikte olmakta, benzerlikleri ve farklılıkları keşfetmekte ve etkileşim içinde olmak durumundayız. İşte bu noktada da sosyal beceriler, bireylerin başkaları ile olumlu etkileşim başlatmaları ve sürdürmeleri için en önemli davranış elemanlarıdır. Sosyal beceriler, toplumla bütünleşmemizi sağlayan ve toplumsal hayata katılmamızı kolaylaştıran beceriler olarak ta ifade edilebilmektedir. İçinde bulunan sosyal ortama uygun davranma becerisi olarak tanımlanan sosyal beceriler, kişiler arası ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Sosyalleşmede önemli adımların atıldığı, temel sosyal becerilerin kazanıldığı dönem okul sürecidir. Okul sürecinde kazanılan sosyal becerilerin aynı zamanda okula uyum ve okul başarısında da son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır. Okul dönemine düşük sosyal yeterlilikle giren bireylerin, yaşları tarafından kabul görmeme, davranış problemleri ve düşük akademik başarı gibi problemlerle karşılaşmakta oldukları ifade edilmektedir. Bu yüzden, sosyal becerilerin özellikle okul sürecinde kazanılması oldukça önem taşımaktadır. Normal gelişim gösteren bireyler bu süreç içerisinde sosyal becerileri kazanabilirken özellikle yetersizliği olan bireyler, akranları gibi sosyal becerileri öğrenememektedir. Bu durum yetersizlik grubu içerisinde yer alan zihinsel yetersizliği olan bireyler içinde geçerlidir.

Zihinsel yetersizliği olan bireyler, gündelik ilişkiler içindeki sosyal becerileri öğrenmede güçlük çekmektedirler. Yapılan araştırmaların çoğu zihinsel yetersizliği olan bireylerin normal gelişim gösteren akranlarından daha az gelişmiş sosyal becerilere sahip olduğunu göstermektedir. Yetersiz sosyal beceriler yüzünden, zihinsel yetersizliği olan bireyler ile normal gelişim gösteren akranları arasında, etkileşim için yeterli oranda fırsatlar oluşmamaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin toplum içinde aktif, üretken ve en az düzeyde bağımlı olabilmeleri için birçok sosyal beceriye sahip olmaları ve bu becerileri uygun ortam ve durumlarda kullanabilmeleri gereklidir. Bu nedenle de zihinsel yetersizliği olan bireyler için sosyal beceri öğretiminin yapılması büyük önem taşımaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerde sosyal becerileri geliştirmenin en iyi yolu bireylerin gereksinimleri doğrultusunda sosyal beceri eğitiminin verilmesidir. Sosyal beceri kazandırmak için çeşitli yaklaşımlara dayalı olarak sosyal beceri öğretim programları düzenlenmekte ve çeşitli yöntemler kullanılmaktadır.

Sosyal becerileri öğretmek amacıyla çeşitli yaklaşımlara dayalı olarak sosyal beceri eğitim programları düzenlenmekte ve çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Doğal öğretim yöntemleri içinde yer alan etkinlik temelli öğretim modeli veya gömülü öğretim modeli ile her ders içinde gerçekleştirilmesi hedeflenen kazanımlar sosyal, duyuşsal, bilişsel ve dil gelişimi amaçlarını kapsayacak şekilde etkinlikler ile verilmektedir. Bu etkinlikler oyun kurgulama, dramatisasyon, sosyal öykü, video sunumu gibi çeşitli şekillerde kurgulanabilmektedir. Bu yöntemde öğretmen günlük sınıf rutini içine yerleştirebildiği etkinliklerle ortak amaç olarak belirlenen sosyal becerileri ders konuları ile bağlantılı bir şekilde her dersin amaçlarına uygun bir şekilde planlayabilmektedir. Bu sayede bütün dersler arasında bağlantı kurulabilmekte ve eklektik bir yaklaşımla dersin amacıyla birlikte sosyal beceri öğretimi de gerçekleştirilmektedir.

Sosyal beceri gelişiminin öncelikle konusu olan duygusal gelişim ile ilgili örnek etkinlikler şu şekilde planlanabilir.

Duyguların Farkında Olma

Duyguların farkında olmak, kendi duygularının ve çevresindeki diğer insanların duygularının bilgisine sahip olmak anlamına gelir. Kendi duygularının farkında olmak; insanın duygularını, “bastırmak” yerine kabullenerek, o doğrultuda, ama sosyal olarak kabul edilebilir bir biçimde ifade etmesine ve yaşamasına zemin hazırlayabilir.

Duyguları tanıma ve fark edebilme becerisinin gelişiminde öncelikle çocuklar, sahip oldukları duyguları bilmelidirler. Duygularını isimlendirebilen çocuklar zamanla duygusal farkındalık geliştirmeye başlarlar. Duyguları tanıma sürecinde her bir duygu üzerinde ne kadar çok konuşulur ve o duyguların yaşandığı anlarda vücudumuzda olan değişiklikler konusu üzerinde durulursa farkındalık o kadar kolay olur.

Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin temel eğitim alanları arasında duygu eğitiminin özel bir yeri olmalıdır. Duyguların yaşanması bakımından özel gereksinimli çocukların yaşlarından çok farklı oldukları düşünülmemelidir. Hemen tüm duyguları bu çocuklarda yaşarlar. Ancak bazen hangi duyguları yaşadıklarının tam olarak farkında değildirler ve duygularını nasıl ifade edeceklerini ya da duygularıyla nasıl başa çıkacaklarını bilemezler. Bu nedenle eğitime ihtiyaçları vardır.

Öğrencilerin başlangıç olarak; “mutluluk”, “öfke”, “üzüntü” ve “korku” duygularını tanıma, fark edebilme, anlayabilme ve ifade edebilme becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır.

Amaç: Duyguları tanıma ve adlandırabilme.

Öğretim Etkinlikleri: Duygusal yüz ifadelerini içeren kartlar hazırlanarak, sınıfın girişinde bir kutuya konur. Öğrencilerden her sabah sınıfa girerken, kendilerini nasıl hissediyorlarsa o duygusal yüz kartını almaları istenir. Her gün derse başlanmadan önce, öğrenciye hangi duygusal kartı, neden seçtikleri sorulur.

Etkinlik 1: Mutluyum

Amaç: Mutluluk duygusunu tanıtmak.

Uygulama: Öğretmenin anlattığı bir olayla, etkinliğe başlanır. Öğretmen: Çocuklar bugün çok güzel bir şey oldu. Uzun zamandır başka bir şehirde okuyan kardeşim, bu sabah bana sürpriz yaptı ve buraya geldi. Ben onu görünce çok oldum. Diyerek o an hissedilen duygunun ne olduğunu sorulur.

Öğrencilere, “Siz hangi zamanlarda mutlu olursunuz?” sorusu yöneltilir.

Öğrencilerin ifadelerine bakıldığında tüm çocuklarda mutluluk duygusunun doğru algılandığı söylenebilir. Bu paylaşımlardan sonra öğrencilere “Bir insanın mutlu olduğunu nasıl anlarız?” Sorusu yöneltilir.

Bu cevaplar sonrasında mutluluk duygusunu kendi yüzlerinde göstermeleri istenir. Öğrenciler yüz mimikleriyle mutlu bir yüzü canlandırdılar.

Destekleyici Etkinlik: Öğrencilere mutlu oldukları anları hatırlayarak “mutluluğun hangi renk” olabileceği sorulur. Daha sonra resim kâğıtları verilir ve kâğıtları seçtikleri renge boyamaları istenir.

Etkinlik 2: Üzgünüm

Amaç: Üzüntü duygusunu tanıtmak

Uygulama: Örnek bir olayla etkinliğe başlanır. “Çocuklar, en sevdiğim arkadaşım bugün başka bir yere taşınıyor. Onun buradan gitmesi beni çok”

“Üzüntü” cevabına vurgu yapılarak, ağlamanın üzüldüğümüzde yaptığımız bir davranış olduğu açıklanır.

Üzüntülerin her zaman yaşanabileceği ancak bu duygunun geçici olduğu anlatılır. Öğrencilerden onaylayıcı tepkiler alındıktan sonra, "Siz hangi zamanlarda üzülürsünüz?" sorusu yöneltilir. ÖĞRENCİLERDEN GELEN CEVAPLARLA ÜZÜNTÜ DUYGUSUNU SADECE FİZİKSEL DURUMLA İLİŞKİLENDİRMELEMLERİNE DİKKAT EDİLİR.

Bu paylaşımlardan sonra, insanların üzülmelerine neden olan bazı olaylardan bahsedilir. Örneğin; Sevdiğimiz birini kaybetmek, arkadaşlarımızın bizimle oynamaması vb.gibi durumlar.

Daha sonra "Bir insanın üzgün olduğunu nasıl anlarsınız?" sorusu yöneltilir. Daha sonra üzüntü duygusunu kendi yüzlerinde göstermeleri istenir.

Etkinlik 3: Korkmak

Amaç: Korku duygusunu tanıtmak.

Uygulama: Örnek bir olayla etkinliğe başlanır. "Çocuklar ,dün eve giderken,yolda bir köpek beni kovalamaya başladı ben o zaman çok....."

Öğrencilerden konuyla ilgili düşünceleri alındıktan sonra, " Siz nelerden korkarsınız" sorusu yöneltilir. Bu paylaşımlardan sonra,"Korktuğunuz zaman neler yaparsınız?" sorusu yöneltilir.

Daha sonra " korktuğumuzda yüzümüz nasıl oluyor?" sorusu sorularak; korku duygusuna ait ifade hakkında çocuklara bilgi verilir.

Etkinlik 4: Kızgınlık

Amaç: Öfke duygusunu tanıtmak.

Uygulama: Aşağıdaki olay öğrencilere anlatılır.

"Güneşli güzel bir günde, okuldasınız. Öğretmeniniz o gün size birbirinizi hiç üzmediğiniz için, bir ders boyunca bahçede oynamanız için futbol topu verdi. Siz çok mutlu oldunuz ve arkadaşlarınızla birlikte sevinç içinde bahçeye çıkarak top oynamaya başladınız. Ancak tam siz top oynarken büyük sınıflardan bazı çocuklar gelip, topunuzu elinizden aldı."

Olay anlatıldıktan sonra aşağıdaki sorular hakkında birlikte konuşulur.
Bu olayda kendinizi nasıl hissedersiniz?
Büyük sınıftaki çocukların davranışı hakkında neler düşünürsünüz?
Vereceğiniz tepki ne olur?

Amaç: Duygusal Farkındalık

Etkinlik 1: Kayıp Yüz

Amaç: Duyguları ayırt edebilme becerisini geliştirmek

Uygulama: Bu etkinliğe başlamadan önce gerçek bir insan yüzü boyutunda kartonlara farklı duyguları ifade eden yüz resimleri (üzgün, kızgın, korkmuş, mutlu).

Önceden hazırlanmış, üzerinde duygu ifade eden yüzler bulunan karton kartlar, çocuklara gösterilerek grubun ortasında yere konularak, çocuklardan gözlerini kapatmaları istenir. Öğretmen tarafından seçilen çocuk, ortadaki yüz resimlerinden birini seçip alır ve arkasında saklar. Sonra aynı çocuk, hangi duygu kartını, o karttaki duygu ifadesini tüm bedenini kullanarak (yüzü, elleri, kolları)gruba anlatmaya çalışır. Grupta bulunan diğer çocuklar hangi duygu kartının kaybolduğunu tahmin etmeye çalışırlar.

Etkinlik 2: Duygu ve Acı

Amaç: Duyguları ayırt edebilme becerisini geliştirmek

Uygulama: Bu etkinlik için, gruptaki çocukların sayısı kadar yara bandı ve üzerine kalp çizilmiş A4 boyutunda kâğıtlar hazırlanmıştır. Her çocuğa, üzerinde kalp resmi çizili bir kâğıt ve bir yara bandı konur. Sonra öğretmen; yara bandının bedensel yaralanmalar için (Elimizin kesilmesi, düştüğümüzde dizimizin kanaması)kalp resminin ise çok sevdiğimiz bir oyuncuğumuzun kırılması, sevdiğimiz bir arkadaşımızla kavga etmemiz gibi duygusal durumlar için kullanılacağını açıklar.

Daha sonra, önceden bir kâğıda yazılarak hazırlanmış olan çeşitli beden yaralayıcı ve duygu uyandırıcı durumlar yüksek sesle öğrencilere okunmuştur. Yara, beden yarası ise yara bandı yaranın üzerine konur. Etkinlik, sonunda her çocuktan bedensel ya da kalp yarasına örnek vermeleri istenmiştir.

"Parmağıma çivi battı".(Yara bandı), "Annem bana kızdı".(Kalp resmi)

"Elim kesildi"(Yara bandı)

"Elim kapıya sıkıştı" (Kalp resmi)

"Arkadaşım beni dövdü" (Kalp resmi)

Etkinlik 3: Gülen Yüz, Üzgün Yüz

Amaç: Olumlu ve olumsuz duyguların farkına varma.

Uygulama: Bu uygulamaya başlamadan önce, öğrenci sayısı kadar A4 kâğıtlarına üzgün ve gülen yüz resimleri çizilerek hazırlanır. öğretmen tarafından her çocuğun önüne birer gülen ve üzgün yüz resmi konulur. Öğretmen, okuyacağı hoş ve hoş olmayan durumlara uyan yüz resminin, çocuklar tarafından kaldırılıp kendi yüzlerinin karşısına getirilmesini ister.

Öğretmen aşağıdaki gülen ya da üzgün yüz durumlarını okuyarak çocukların tepki vermesini bekler.
En sevdiğin oyuncuğın kayboldu.
Bugün senin doğum günün.
Baban sana yeni bir bisiklet aldı.
Arkadaşın başka okula gitti.
Bugün en güzel resim, senin resmin seçildi.
Karnın ağrıyor.

Etkinlik 4: Duygunu Anlıyorum

Amaç: Başkalarının yüz ifadelerinden duygularını anlayabilme.

Uygulama: Etkinliğin amacı öğrencilere anlatılarak, insanların yaşadığı duyguları onların yüz ifadelerine bakarak anlayabileceğimiz açıklanır. Öğrencilerle birlikte gazete ve dergilerdeki insanların resimleri üzerine ve yaşadığı duygular üzerine karşılıklı konuşmalar yapılır.

Etkinlik 5: Duygunu Görüyorum

Amaç: Başkalarının duygularını anlayabilme

Uygulama: Öğrencilerle birlikte çizgi film izlenir ya da kısa bir öykü okunur. Film/ öykü gerekli görülen yerlerde durdurularak kahramanların, hissettikleri veya hissedebilecekleri duygular üzerinde sorular sorularak, cevaplar doğrultusunda açıklamalar yapılır.

Destekleyici Etkinlik: Öğrencilerden, eski gazete ve dergilerden değişik duyguları anlatan yüz ifadeleri bulup kesmeleri ve bir karton üzerinde kesyap oluşturmaları istenir. Bu çalışmalar daha sonra öğrenciler tarafından sınıf panosuna asılır.

PROJE SAHİBİ:

Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu

PROJE ORTAĞI:

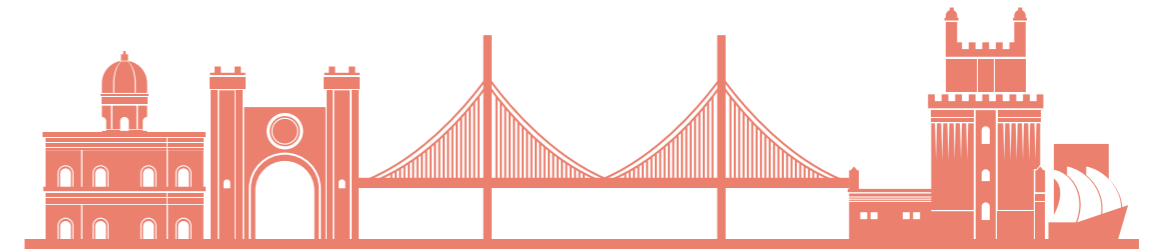
CERCI BRAGA - CENTRO 21

Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde
Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi

2017-1-TR01-KA101-040964

İTALYA/ITALY
Centro 21

PORTEKİZ/PORTUGAL
Cerci Braga

PROJE SAHİBİ:

Anadolu Özel Eğitim Meslek Okulu

PROJE ORTAĞI:

CERCİ BRAGA - CENTRO 21

Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde
Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Öğretimi

2017-1-TR01-KA101-040964

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

